
Achtergrondinformatie over publiek belang

Verschillende benaderingen van 'publiek belang'

De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) introduceerde in 2000 het begrip publiek belang en gaf daarmee aan dat de overheid zich maatschappelijke belangen pas dan hoeft aan te trekken, wanneer de markt of de samenleving daarin niet op een bevredigende wijze voorziet. De raad maakte onderscheid tussen maatschappelijke en publieke belangen. Publieke belangen zijn wel altijd maatschappelijke belangen, maar niet elk maatschappelijk belang hoeft een publiek belang te zijn. De literatuur kent verschillende redenen voor overheidsinterventie, de hoofdlijnen hiervan worden hieronder genoemd. Verder wordt hieronder bij achtergrondinformatie verwezen naar literatuur over dit onderwerp.

Economische theorie rondom wenselijkheid overheidsinterventie

Er bestaat een economische theorie rondom de wenselijkheid van overheidsinterventie, zoals vastgelegd in het SEO-rapport: [De calculus van het publiek belang \(pdf-bestand, 945 kB, Teulings, Bovenberg en Van Dalen\)](#), ontwikkeld door het ministerie van Economische Zaken en Financiën, en de theorie die gebruikt is in de SEO-systematiek die is vastgelegd in de instrumentenwijzer van SZW en de [roadmap zelfregulering](#). Het publieke belang wordt in het rapport gedefinieerd als 'complexe externe effecten die niet kunnen worden geïnternaliseerd door vrijwillige privaatrechtelijke transacties vanwege het freerider gedrag'. Het publieke belang vergt dat we marktfalen aanpakken in een markteconomie omdat het niveau van de maatschappelijke welvaart daalt bij marktfalen en dat welvaartsverlies moet worden gerepareerd.

Fundamentele keuze tussen overheidstaken en markt

Deze zienswijze op publiek belang wordt bekritiseerd door onder andere de hoogleraren De Bruijn, Ten Heuvelhof en Van Twist. Zij stellen dat het publieke belang ook betrekking heeft op de fundamentele keuze tussen wat overheidstaken zijn en wat aan de markt kan worden overgelaten. Een visie op de grens tussen overheid en markt verandert in de loop van de tijd. Het gelijkstellen van publiek belang met marktfalen heeft tot gevolg dat andere doelstellingen zoals een rechtvaardige inkomensverdeling, sociale cohesie en macro-economisch stabilisatiebeleid en groei- innovatiebeleid niet de aandacht krijgen die ze verdienen.

SER rapport maart 2010: hoed je voor "overheidsfalen"

In maart 2010 heeft de Sociaal-Economische Raad (SER) een rapport uitgebracht met als titel [Overheid én markt: het resultaat telt! Voorbereiding bepalend voor succes \(pdf-bestand, 763 kB\)](#). Hierin herhaalt de SER de eerdergenoemde redenen voor overheidsinterventie, maar wijst daarnaast op het fenomeen 'overheidsfalen'. De SER benadrukt dat de identificatie van publieke belangen zich niet zou moeten beperken tot identificatie van inefficiënte dan wel onwenselijke marktuitskomsten. Het is tevens zaak na te gaan of er een realistische mogelijkheid bestaat dat overheidsmaatregelen tot een verbetering leiden.

De SER benadrukt dat er een gedegen analyse ten grondslag behoort te liggen aan overheidsinterventie en geeft hiervoor op [pagina 15](#) van het rapport een analysekader. Deze analyse zou voorafgaand aan ingrijpende ordeningswijzigingen uitgevoerd moeten worden.

Het expliciet benoemen van publieke belangen in de relevante wet- en regelgeving is van belang om richting te geven aan de activiteiten van toezichthouders en betrokken marktpartijen. Daarnaast is het belangrijk van tevoren de indicatoren te identificeren waarmee de ontwikkeling van publieke belangen kan worden gemeten.

[Naar 5 Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?](#)

Versie gecontroleerd op: 6-12-2016